Lausunto Mikkelin vuoden 2023 väestöennusteen päivitystarpeesta

Vastasin syksyllä 2023 aluekehitystoimisto MDI:n[1] asiantuntijana Mikkelin kaupungin tilaaman osa-alueittaisen väestöennusteen toteutuksesta ja toimin yhä vastaavassa roolissa aluekehitystoimisto MDI:n johtavana asiantuntijana. Minulta on pyydetty lausuntoa tarpeesta päivittää syksyllä 2023 toteutettu väestöennuste ja väestöennusteen mallintamat tiedot eri ikäryhmien väestönkehityksestä, jota Mikkelin kaupunki käyttää mm. Itäisen alueen päiväkoti- ja kouluverkkosuunnitelmassa. Lausunnon antamisesta ei ole maksettu rahallista tai muuta korvausta minulle tai työnantajalleni.

Mikkelin koko kaupungin toteutunut (kaikkien ikäryhmien yhteenlaskettu) väestönkehitys vuosien aikana 2023-2024 on ollut vahvempaa kuin väestöennusteessa ennakoitiin; väkiluku on vähentynyt 440 henkilöä ennakoitua vähemmän[2]. Tätä epäsuhtaa selittää kuitenkin ainoastaan ukrainalaisten pakolaisten ennakoitua suurempi vaikutus Mikkelin väestönkehitykselle, ilman ukrainalaisten pakolaisten vaikutusta kaupungin väkiluku olisi vähentynyt n. 40 henkilöä ennustetta enemmän.

Syntyneiden määrä on sen sijaan kehittynyt vuosien 2023-2024 aikana hieman ennakoitua heikommin: yhteenlaskettuna syntyneiden määrä on jäänyt näinä vuosina noin 4 prosenttia ennusteen perusura – skenaariosta matalammaksi (ja 2,5 prosenttia syntyvyys ei nouse -skenaariota heikommaksi). Syynä tälle poikkeamalle on Mikkelin yhä vuosien 2023-2024 aikana laskenut syntyvyys. Vuoden 2025 ensimmäisen kahdeksan kuukauden toteuman perusteella vuosi 2025 ei merkityksellisesti muuta eroa ennakoidun syntyneiden määrän ja toteuman välillä.

Edellä mainitut muutokset vaikuttavat koko kaupungin tasolla vain hyvin vähän koko Mikkelin alle kouluikäisten määriin. **Mikkelissä asuvien alle kouluikäisten (0-6-vuotiaat) määrä poikkeaa vain 15 henkilöllä** eli 0,3 prosenttiyksikköä (alaspäin) ennakoidusta alle kouluikäisten määrästä. Vaikka ero syntyvyydessä säilyisi ennustejakson ajan, vaikutus alle kouluikäisten ikäryhmän kokoon jää hyvin vähäiseksi, ellei kaupungin väestönkehityksen rakenteessa tapahdu tulevaisuudessa suurempia muutoksia. Toisin sanoen, ennusteen perusolettamat alle kouluikäisten kehitysestä ovat yhä suhteellisen osuvat alle kouluikäisten ikäryhmän kehityksen ennakointiin.

Alakouluikäisten ryhmässä ero toteuman ja ennusteen välillä on suurempi: Mikkelissä asui vuoden 2024 lopussa 71 alakouluikäistä (7-12-vuotiasta) ennakoitua enemmän. Ero ikäryhmien koossa on 2,3 prosenttiyksikköä. Vaikka tätä eroa voi pitää merkityksellisenä, eron syy on huomionarvoinen: alakouluikäisten ennakoitua vahvempi kehitys perustuu täysin ukrainalaisiin pakolaisiin, joita ilman ikäryhmän koko poikkeaisi ennakoidusta arviolta 0-20 henkilöllä[3]. Koska ukrainalaisten pakolaisten ikäryhmää kasvattava vaikutus on todennäköisesti vain väliaikainen, eivät ennusteen perusolettamat alakouluikäisten ryhmän kehityksestä ole muuttuneet. Ellei Mikkelin väestönkehityksen rakenteessa tapahdu tulevaisuudessa suurempia muutoksia, ennusteen osuvuus 5-15 vuoden säteellä on yhä suhteellisen hyvä alakouluikäisten ryhmässä.

Yläkouluikäisten (13-15-vuotiaat) ryhmässä ero toteuman ja ennusteen välillä on Mikkelissä myös hyvin pieni, vain 13 henkilöä eli 0,7 prosenttiyksikköä. Ero selittyy alakouluikäisten tavoin ukrainalaisilla pakolaisilla ja eron vaikutus on näin pidemmän ajanjakson aikana ennusteen osuvuuden näkökulmasta vähäinen tai jopa marginaalinen.

---

[1] MDI on osa Finnish Consulting Group FCG:tä.

[2] Huomionarvoisesti Mikkelin väestöennusteen kuvaamaa kehitystä ja Mikkelin väkiluvun toteumaa vertaillessa toteutuneesta väkiluvusta täytyy poistaa väestö, jonka asuinpaikka on tuntematon Mikkelissä. Kunnan sisäinen ennuste on sidottu asuinpaikkoihin Mikkelin sisällä, minkä seurauksena tuntematon -alueen väestön kehitystä ei voida eikä ole mielekästä ennakoida. Tuntematon -alueen väestön tarkastelu ei myöskään ole mielekästä palveluiden suunnittelun näkökulmasta, sillä merkittävä osa tästä väestöstä ei todellisuudessa asu tai oleskele Mikkelissä (suuri osa tuntematon alueen lapsista ja työikäisistä asuu *de facto* muussa maassa tai maissa, mutta esimerkiksi puutteellisten muuttoilmoitusten ym. takia ovat yhä mikkeliläisiä ilman tiedossa olevaa osoitetta).

[3] Käytettävissä olevat tilastot eivät mahdollista täysin eksaktia arviota, sillä alle 10 henkilön ikäryhmittäiset tiedot, jotka sisältävät asukkaan kansalaisuuden ovat salassa pidon alaisia. **Jos kaikki 7-12-vuotiaiden nettosiirtolaisuuden kasvu perustuu ukrainalaisiin pakolaisiin, ilman ukrainalaisten vaikutusta ennakoitu 7-12-vuotiaiden ikäryhmän koko poikkeaa vuosien 2023-2024 toteumasta vain 6 henkilöllä.**

Itäisellä alueella toteutunut väestönkehitys vuosien 2023-2024 aikana eroaa myös jonkin verran ennakoidusta: alueella asui noin 200 henkilöä ennakoitua enemmän vuoden 2024 lopussa (eli noin 1 prosenttiyksikön verran). Ero on kaupunkitason eroa suurempi. Alle kouluikäisten ja yläkouluikäisten ryhmässä ei ole relevanttia eroa suhteessa ennakoituun Itäisellä alueella, sen sijaan alakouluikäisten ryhmässä on n. 20 henkilön ero suhteessa ennakoituun (n. 2,2 prosenttiyksikköä).

Itäisen alueen toteuman ja ennakoidun kehityksen eron rakenne on huomionarvoinen: alueen ennakoitua vahvempi väestönkehitys perustui täysin vieraskielisen väestön ennakoitua suurempaan kasvuun vuosien 2023 ja 2024 aikana; tätä ilman alueen väestöpohja olisi jopa vähentynyt hieman. Vieraskielisten nopeampi kasvu alueella perustuu ensisijaisesti ukrainalaisten pakolaisten kotikuntavalintoihin ja on täten väliaikainen ilmiö alueen kasvussa. Kun ukrainalaisten pakolaisten kotikuntavalintojen vaikutus vähenee (kuten on vähentynyt jo vuoden 2025 aikana) ero ennusteen perusuran tuottaman mallinnetun väestönkehityksen ja Mikkelin toteutuneen väestönkehityksen välillä vähenee merkittävästi, ellei kaupungin väestönkehityksen rakenteessa tapahdu merkittäviä muutoksia tulevaisuudessa.

Yhteenveto: Kaupungin väestönkehitys vuosien 2023-2024 aikana on poikennut hieman vuonna 2023 ennakoidusta (joka perustui vuoden 2022 lopun tietoihin) ja tämä heijastuu myös Itäiselle alueelle. **Kohtalainen ero ennusteen ja toteuman välillä selittyy kuitenkin lähes täysin ukrainalaisten pakolaisten vaikutuksella; kun tämä väliaikainen muutostekijä poistetaan, Mikkelin tai Itäisen alueen väestönkehityksen rakenteessa ei ole tapahtunut merkityksellisiä muutoksia.**

Kaikkiin väestöennusteisiin liittyy muiden mallinnusten tavoin maltillista epävarmuutta. On hyvin todennäköistä, että ukrainalaisten pakolaisten kotikuntavalintojen määrä ei ole lähivuosina lähelläkään vuosien 2023-2024 tasoa. Tällöin ennusteen muut olettamat ovat hyvin lähellä myös vuosien 2023-2024 toteumaa, ja pientä poikkeamaa on mahdoton täysin huomioida väestöennusteiden avulla. **Jos Mikkelin väestöennuste päivitettäisiin nyt vuoden 2024 lopun tiedoilla, ei 5-15-vuoden väestönkehityksen kuva muuttuisi merkityksellisesti koko kaupungin tasolla tai Itäisellä alueella.** Vaikka tulevassa väestönkehityksessä voi tapahtua merkittäviäkin muutoksia, vielä tapahtuneet pysyvämmät muutokset eivät muuttaisi merkityksellisesti ennusteen tuloksia.

Arvioin tämän perusteella, että **Mikkelin kaupunki ei saa merkittävää hyötyä** eikä kaupungin päätöksentekoon synny vaikutuksiltaan merkityksellistä uutta informaatiota **väestöennusteen päivittämisestä.**

Väestöennusteita kansallisesti sekä useissa eri kunnissa toteuttaneena asiantuntijana en pidä tämän takia mielekkäänä Mikkelin väestöennusteen päivittämistä.

Turussa 29.09.2025

Rasmus Aro
Johtava asiantuntija